MILIEUJAARPROGRAMMA MORTSEL 2014

MILIEUJAARVERSLAG MORTSEL 2013

INHOUDSTAFEL

Inleiding 6

1. Instrumentarium 6
   1.1. Basis 6
      1.1.1. Gemeentelijke diensten 6
      1.1.2. Handhaving 7
      1.1.3. MMIS 7
      1.1.4. Gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur 7
      1.1.5. Gemeentelijk milieubeleid 7
   1.2. Onderscheidingsniveau 7
      1.2.1. Duurzaamheidsambtenaar 7
      1.2.2. Milieubarometer 7
      1.2.3. Gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur – open milieuraad 7
   1.3. Projecten 8
      1.3.1. MiNa-werkers 8

2. Afval 8

3. Milieuverantwoord productgebruik 8
   3.1. Basis 8
      3.1.1. MVP binnen gemeentelijke diensten 8
      3.1.2. Passieve sensibilisatie 9
   3.2. Onderscheidingsniveau 10
      3.2.1. Acties m.b.t. MVP binnen gemeentelijke diensten 10
      3.2.2. Acties m.b.t. MVP bij burgers 12

4. Water 15
   4.1. Basis 15
      4.1.1. Pesticidenreductie 15
         4.1.1.1. Risico-evaluatie 15
         4.1.1.2. Pesticidentoets 15
      4.1.2. Passieve sensibilisatie 15
   4.2. Onderscheidingsniveau 16
   4.3. Projecten 16
      4.3.1. Hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen 16

5. Hinder 16
   5.1. Basis 16
      5.1.1. Digitaal opvolgen van milieuklachten 16
      5.1.2. Passieve sensibilisatie 17
   5.2. Onderscheidingsniveau 17
      5.2.1. Beleidskader geluidshinder 17
      5.2.2. Beleidskader geurhinder 18
      5.2.3. Opstellen lichthinderreglement 18
      5.2.4. Actieve sensibilisatie 19

6. Energie 19
   6.1. Basis 19
      6.1.1. Elektronisch opvolgsysteem voor bouwaanvragen 19
      6.1.2. Uitvoeren energieboekhouding 19
      6.1.3. Passieve sensibilisatie 20
   6.2. Onderscheidingsniveau 21
      6.2.1. Uitbreiding energieboekhouding naar andere entiteiten 21
      6.2.2. Actieve sensibilisatie 21
      6.2.3. Aankoop minimum percentage groene stroom 24
      6.2.4. Opleiding energie 24
      6.2.5. Opnemen van energie-efficiëntie als criterium bij overheidsopdrachten 24
      6.2.6. Lager energieverbruik 25

7. Mobiliteit 26
7.1. Basis 26
7.1.1. Passieve sensibilisatie 26
7.1.2. Deelname Gemeentelijke Begeleidingscommissie 27
7.2. Onderscheidingsniveau 27
7.2.1. Actieve sensibilisatie 27
7.2.2. Milieuvriendelijke voertuigen 29

8. Natuur 30
8.1. Basis 30
8.1.1. Bermbeheer 30
8.1.2. Streekeigen soorten 30
8.1.3. Code goede natuurpraktijk 30
8.1.4. Passieve sensibilisatie 30
8.2. Onderscheidingsniveau 31
8.2.1. Subsidiereglement KLE 31
8.2.2. Vorming 31
8.2.3. Aanplanten streekeigen soorten 32
8.2.4. Actieve sensibilisatie 32
8.3. Projecten 32
8.3.1. Groendaken 32

9. Bodem 32
9.1. Basis 32
9.1.1. Inschakelen erkend bodemsaneringsdeskundige 32
9.1.2. Vergunningen TOP o.b.v. code van goede praktijk 33
9.2. Onderscheidingsniveau 33
9.2.1. Acties en maatregelen binnen het Vlaamse bodembeleid 33

10. Duurzame ontwikkeling 33
10.1. Basis 33
10.1.1. Passieve sensibilisatie 33
10.2. Onderscheidingsniveau 34
10.2.1. Duurzaam bouwen en wonen 34
10.2.2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen 35
10.2.3. Educatie voor duurzame ontwikkeling 37

BIJLAGEN

ALGEMENE BIJLAGEN

ALG.1 Index MJP 2014
ALG.2 Collegebeslissing MJP 2014
ALG.3 Advies milieuraad MJP 2014

INSTRUMENTARIUM

I.1 Handhaving – pro-actieve en reactieve controles
I.2 Handhaving – brief AMI
I.3 Milieuraad jaarverslag 2013
I.4 Milieubarometer 2013

MILIEUVERANTWOORD PRODUCTGEBRUIK

MVP.1 Afvalkalender 2013
MVP.2 Overzicht compost Igean 2013
MVP.3 Collegebesluit Terracycle
MVP.4 Affiche Terracycle
MVP.5 Collegebesluit fair trade en bio fietsontbijt 2013
MVP.6 Collegebesluit fair trade en bio ontbijt 2013
MVP.7 Collegebesluit subsidies scholen 2013
MVP.8 Verslag vergadering compostmeesters 2013
MVP.9 Fair trade en bio ontbijt 2013 - flyer affiche
MVP.10 Lekkere biologische groeten uit de moestuin 2013
MVP.11 De minimoestuin 2013
MVP.12 Ongewenste gasten in de tuin 2013

WATER

W.1 Pesticidentoets foto's Kapenbergstraat
W.2 Afvalkalender 2013
W.3 Aanvraag terugbetaling subsidie water HWP INF Mortsel 2013

HINDER

H.1 Afvalkalender 2013
H.2 Collegebesluit Nacht van de Duisternis 2013
H.3 Collegebesluit Earth Hour 2013

ENERGIE

E.1 Collegebesluit Energie Infotoer 2013
E.2 Collegebesluit Workshop rationeel energiegebruik
E.3 Collegebesluit Earth Hour 2013
E.4 Collegebesluit Samenaankoop groene stroom 2013
E.5 Gemeenteraadsbesluit FRGE Energielening IGEAN
E.6 Opleidingen energie 2013

MOBILITEIT

M.1 Collegebesluit oprichting GBC
M.2 Gemeenteraadsbesluit oprichting GBC
M.3 Collegebesluit Met belgerinkel naar de winkel 2013
M.4 Collegebesluit vervolgtraject trage wegen
M.5 Collegebesluit Strapdag 2013
M.6 Ouderenveertiendaagse 2013
M.7 Collegebesluit Car free day 2013
M.8 Car free day formulier werknemers

M.9 Collegebesluit fietsontbijt 2013
M.10 Collegebesluit aankoop elektrische wagen

NATUUR

N.1 Milieuraad jaarverslag 2013
N.2 Collegebesluit subsidie KLE 2013
N.3 Vormingen ecologisch groen-, natuur- en bosbeheer 2013
N.4 Collegebesluit plantenbeurs 2013
N.5 Aanvraag terugbetaling subsidies groendaken Mortsel 2013

BODEM

B.1 Milieuraad jaarverslag 2013

DUURZAME ONTWIKKELING

DO.1 Collegebesluit fair trade en bio ontbijt + fair trade brunch Oxfam 2013
DO.2 Fair trade en bio ontbijt 2013 - flyer affiche
DO.3 Collegebesluit fair trade en bio fietsontbijt 2013
DO.4 Fair trade en bio fietsontbijt 2013 – flyer
DO.5 Collegebesluit Soepactie duurzaam consumeren
DO.6 Collegebesluit Voedselteam
DO.7 Collegebesluit buurttuinen
DO.8 Collegebesluit duurzame fietslus
DO.9 Collegebesluit Afrikaans Feest 2013
DO.10 Collegebesluit subsidies scholen 2013
DO.11 Collegebesluit Iedereen Mondiaal
DO.12 Folder Iedereen Mondiaal
DO.13 Lancering Iedereen Mondiaal Mortsel
DO.14 Collegebesluit Workshop rationeel energiegebruik

INLEIDING

De gemeenteraad keurde op 22 april 2008 de 'Samenwerkingsovereenkomst milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling 2008-2013' met de Vlaamse overheid goed. De overeenkomst werd ondertekend voor het basisniveau en het onderscheidingsniveau. Dit milieujaarprogramma geeft aan op welke wijze er in 2013 uitvoering is gegeven aan deze samenwerkingsovereenkomst.

1. INSTRUMENTARIUM

1.1. Basis

1.1.1. Gemeentelijke diensten

Samenstelling milieudienst

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het personeel dat meewerkt aan het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid.

Naam medewerker	Functie	Aanstellingsniveau	% VTE bezig met gemeentelijk milieu- en natuurbeleid
Erik Mertens	milieuambtenaar	A	100%
Aagje Geerardyn	duurzaamheidsambtenaar	B	100%
Eric Van Reusel	deskundige groen	B	100%
Leen Wouters	deskundige groen	B	100%
Veerle De Munck	consulent milieu en ruimtelijke ordening	B	50%
Maarten Bastiaensens	administratieve medewerker	C	25%

Opname functie milieuambtenaar in personeelsbehoeftenplan

De functie milieuambtenaar is in het personeelsbehoeftenplan opgenomen.

Meldpunt klachtenbehandeling

Er is een meldpunt milieuklachten dat via de gemeentelijke website
(zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=4639)
en het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (juli-augustus p. 21 – zie
www.mortsel.be/file_uploads/20493.pdf?_vs=0_N) kenbaar is gemaakt aan de bevolking.
Volgende tekst is gepubliceerd:
"Heb je een melding over vergunningsplichtige bedrijven, geur, geluid, stof,...? Dan kan je deze schriftelijk of telefonisch doorgeven aan het stadsbestuur van Mortsel, Stadsplein 1, 2640 Mortsel, tel. 03 444 18 43 of milieu@mortsel.be.
Vermeld je naam en adres, aard, oorzaak en het tijdstip van de hinder (dag en uur).
Voor dringende klachten buiten de normale werkuren contacteer je best de lokale politie MINOS, tel 03 451 98 98 (24/24u bereikbaar)".

Er zijn afspraken met de lokale politie MINOS en de informatiedienst van het stadsbestuur Mortsel om klachten door te geven aan de milieudienst.

Taken intercommunale medewerkers

Het stadsbestuur Mortsel is aangesloten bij de intercommunale IGEAN milieu en veiligheid.
IGEAN is op milieuvlak belast met de ophaling en verwerking van een deel van het huishoudelijk afval (GFT+, PMD, papier en karton, glas, ...), adviesverlening rond milieuwetgeving (geen toezicht of behandeling van milieuvergunningsaanvragen) en sinds 2012 met de exploitatie van het nieuwe containerpark.

1.1.2. Handhaving

Erik Mertens, milieuambtenaar bij het stadsbestuur Mortsel, is op 18/10/2010 aangesteld als gemeentelijk toezichthouder milieu conform titel XVI van het decreet algemeen bepalingen milieubeleid. Er is geen samenwerkingsovereenkomst met aangrenzende gemeentes, een intergemeentelijke vereniging of de lokale politie MINOS afgesloten.

Het overzicht van de uitgevoerde inspectie van zowel de reactieve als de pro-actieve controles is opgenomen als bijlage (zie bijlage I.1 Handhaving - pro-actieve en reactieve controles). De informatie over het gevolg dat werd gegeven is bezorgd aan de AMI (Departement LNE – Afdeling Milieu-inspectie Antwerpen) (zie bijlage I.2 Handhaving – brief AMI).

1.1.3. MMIS (Milieu Management Informatiesysteem)

Het personeel dat meewerkt aan het gemeentelijk milieu- en natuurbeleid beschikt over een internetverbinding. Er wordt gebruik gemaakt van MKROS (milieuklachten-, registratie- en opvolgingssysteem).

1.1.4. Gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur

Mortsel beschikt over een milieuraad die de stad adviseert over het te voeren milieu- en natuurbeleid. Het jaarverslag 2013 is opgenomen als bijlage (zie bijlage I.3 Milieuraad jaarverslag 2013).
Voor meer info over de werking verwijzen we naar het jaarverslag van de milieuraad, naar paragraaf 1.2.3. van dit MJP en naar de website www.milieuraadmortsel.be.

1.1.5. Gemeentelijk milieubeleid

De visienota 'Leefmilieu' werd ter goedkeuring voorgelegd aan de gemeenteraad van 31 maart 2009.
Deze visienota en de gemeenteraadsbeslissing hieromtrent werden reeds als bijlage opgenomen bij het MJP 2010 en 2011.

1.2. Onderscheidingsniveau

1.2.1. Duurzaamheidsambtenaar

Aagje Geerardyn werd aangesteld als duurzaamheidsambtenaar op 2 juni 2008. Zij is in dienst sinds 12 juni 2008. Het aanstellingsbesluit werd opgenomen als bijlage bij het MJP 2009.

1.2.2. Milieubarometer

Actie I.1: Opstellen van een milieubarometer

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De duurzaamheidsambtenaar is gestart met de opmaak van de milieubarometer in 2003. De milieubarometer wordt jaarlijks verder aangevuld. De meest recente versie van de milieubarometer is als bijlage bij dit MJP gevoegd. De milieubarometer wordt in april voorgelegd aan de milieuraad en aan het college van burgemeester en schepenen. De milieubarometer is te raadplegen via de gemeentelijke website www.mortsel.be (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=4941).
Bijlagen	Bijlage I.4 Milieubarometer 2013

1.2.3. Gemeentelijke adviesraad voor milieu en natuur – open milieuraad

Mortsel beschikt over een zogenaamde 'open' milieuraad waarbij alle inwoners van Mortsel welkom zijn op alle vergaderingen van de milieuraad. Er kan bijgevolg niet per definitie voldaan worden aan de voorwaarde van art. 4.5 (samenstelling milieuraad) van de samenwerkingsovereenkomst. Hiervoor werd in het kader van het milieujaarprogramma 2002 een afwijking aangevraagd en goedgekeurd.
In september 2003 werden de afsprakennota tussen stadsbestuur en milieuadviesraad en de aangepaste statuten van de milieuadviesraad door de gemeenteraad goedgekeurd. De nieuwe statuten en de

afsprakennota werden bij het milieujaarprogramma 2004 gevoegd. Het huishoudelijk reglement van de milieuadviesraad is in het kader van het milieujaarprogramma 2002 reeds overgemaakt.
Het jaarverslag 2013 is opgenomen als bijlage (zie bijlage I.3 Milieuraad jaarverslag 2013). Voor meer info over de werking verwijzen we ook naar www.milieuraadmortsel.be.
Alle inwoners van Mortsel zijn steeds welkom. Maandelijks wordt een uitnodiging voor de milieuraad opgenomen in het gemeentelijke infoblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141) en wordt de milieuraad aangekondigd via de activiteitenkalender op de website (zie www.mortsel.be/activiteiten/1564/default.aspx?_vs=0_N).

1.3. Projecten

1.3.1. MiNa-werkers

Stad Mortsel zet geen MINA-werkers in.

2. AFVAL

Over het thema 'afval' werd gerapporteerd aan de OVAM via de jaarlijkse gemeentelijke inventarisatie afvalstoffen.

3. MILIEUVERANTWOORD PRODUCTGEBRUIK

3.1. Basis

3.1.1. MVP binnen gemeentelijke diensten

Actie MVP.1: Duurzaam geëxploiteerd hout

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het stadsbestuur heeft in 2013 FSC- of PEFC-hout gebruikt voor: - palen hekwerk Fort 4 (250 stuks) - uithangborden voor bouwvergunningen aan stadhuis - Mayerlei ontspanningslokaal: vervanging buitenschrijnwerk (ramen) - MG 68: vernieuwen buitenschrijnwerk (ramen) - Lieven Gevaertschool: vernieuwen buitenschrijnwerk (deuren speelplaats) - Lieven Gevaertschool: vernieuwen buitenschrijnwerk (deuren tuin) In het bestek voor de speeltoestellen van het avontuurlijk parcours in Fort 4 werd FSC-PEFC opgenomen als voorwaarde (levering en installatie voorjaar 2014). De administratieve diensten en de scholen maken gebruik van 100% kringlooppapier (Cocoon en Bio Top), beide met FSC-label en Europees ecolabel. Ook de enveloppes (Bio Top 3), het gekleurd papier, de schrijfblokken, de doorgeefenveloppes, de opbergmappen, de archiefdozen en de post-it notes zijn FSC of PEFC-gelabeld. Ook het toiletpapier draagt het FSC-label. Voor de jeugddienst werden in het kader van het welzijnscongres 'Wel in je vel carrousel' (8 oktober 2013) 300 draagtassen van FSC-papier aangekocht.

Actie MVP.2: Opname gekeurd breekpuin in bestekken

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In werkzaamheden uitgevoerd door of in opdracht van de stad wordt COPRO gekeurd steenpuin gebruikt. Voor werken uitgevoerd in opdracht van de stad worden in de bestekken hiertoe de nodige voorwaarden opgenomen.

	Het gebruik van gekeurd breekpuin werd in 2013 opgenomen in volgend bestek: herstelling rijweg Drabstraat - Deurnestraat

3.1.2. Passieve sensibilisatie

Actie MVP.3: Passieve sensibilisatie milieuverantwoord productgebruik

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN Er verschenen in 2013 verschillende artikels over milieuverantwoord productgebruik in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - compost: juni: compostmaand - biologische producten: juni: Bioweek september: fair trade en bio-ontbijt In de afvalkalender 2013 (zie bijlage) verschenen artikels over: - duurzaam geëxploiteerd hout FSC (p. 22 en p. 24) - compost: thuiscomposteren (p. 10) - kantoormaterialen: terug naar school (p. 24) Ook op de website komt dit aan bod: - composteren (zie www.mortsel.be/afval/3198/default.aspx?_vs=0_N&id=4805) - duurzaam consumeren met info over biologische producten, FSC, duurzaam schoolgerief, duurzaam feesten,... (zie www.mortsel.be/duurzaamheid/3267/default.aspx?_vs=0_N&id=4912). In de maart- en juni-editie van de afvalkrant van Igean (zie www.igean.be – milieu – afvalkrant of http://milieuenveiligheid.igean.be/afvalkrant/3468/default.aspx?id=66) verschenen artikels over thuiscomposteren en Juni compostmaand. Over de gratis cursus biologisch kringlooptuinieren, georganiseerd door intercommunale Igean en Vlaco, werd gecommuniceerd via de website van Igean en www.mortsel.be (nieuwsrubriek en nieuwsbrief). In 2010 werd een folder opgemaakt over duurzaam consumeren, met info over fair trade, biologische en lokale producten (deze folder werd reeds bezorgd als bijlage bij het MJP 2011). In 2013 werd deze folder verder verspreid via verschillende kanalen (infobalie stadhuis, dienst welzijn, milieudienst,...) en tijdens verschillende acties (fair trade en bio ontbijt inwoners, fair trade en bio ontbijt personeel, wereldquiz, stand op markt,...). Naar aanleiding van de Bioweek in juni werd het sensibilisatiemateriaal (magazine en affiches) voorzien door Bioforum verdeeld via de verschillende stadsdiensten aan de inwoners. Op de milieudienst kan men steeds terecht voor meer info over milieuvriendelijk productgebruik. Men kan er ook gratis folders en brochures krijgen (bvb. composteren, FSC, enz). Duurzaam geëxploiteerd hout: - In het natuurgebied Klein Zwitserland is een wandelleerpad aangelegd, het Hazelwormleerpad. De wegwijzerpalen zijn gemaakt uit FSC-hout. Dit wordt aan de bevolking aangekondigd via een affiche op het infopaneel bij het start- en eindpunt van

	het leerpad. - Op 8 oktober 2013 werd het welzijnscongres 'Wel in je vel carrousel' georganiseerd voor de leerlingen van het 2de jaar secundair van de Mortselse scholen. Bij wijze van sensibilisering over FSC werden 300 draagtassen van FSC-papier aangekocht en werd een flyer opgemaakt over FSC. INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels over het thema milieuverantwoord productgebruik: - april: bio en fair trade ontbijt personeel - mei: Velt-ecotuindagen + Durf tuinieren zonder - juni: composteren + bioweek - juli: bio en fair trade ontbijt
Bijlagen	Bijlage MVP.1 Afvalkalender 2013

3.2. Onderscheidingsniveau

3.2.1. Acties m.b.t. MVP binnen gemeentelijke diensten

Actie MVP.4: Compost met Vlaco-label

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Bij de wegenbouw (aanleg plantstroken en plantsoenen) werden de voorwaarden van het standaardbestek 250 (o.a. voor wat betreft nuttige toepassing van afvalstoffen en gebruik van secundaire grondstoffen) nog steeds als basis genomen. Stad Mortsel gebruikt Vlaco-compost bij de heraanleg van voet- en fietspad (berm). Bij onderhoud en nieuwe aanleg van plantsoenen wordt compost, houtschors en verhakseld hout gebruikt. In 2013 werd 35,45 ton Vlacocompost gebruikt: - heraanleg Zilverbeeklaan - begraafplaatsen Cantincrode en Mortsel-Dorp (hagen en gazon)
Bijlagen	Bijlage MVP.2 Overzicht compost Igean 2013

Actie MVP.5: Gebruik gekeurd breekpuin

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In werkzaamheden uitgevoerd door of in opdracht van de stad wordt COPRO gekeurd steenpuin gebruikt. Voor werken uitgevoerd in opdracht van de stad worden in de bestekken hiertoe de nodige voorwaarden opgenomen. In 2013 werd gekeurd breekpuin gebruikt bij: - heraanleg voet- en fietspad Deurnestraat - heraanleg Kapenbergstraat - heraanleg voetpad Ganzennest - herstelling rijweg Deurnestraat Ook voor kleinere wegenwerken die worden uitgevoerd door de dienst openbare werken van het stadsbestuur wordt jaarlijks COPRO gekeurd steenpuin aangekocht en gebruikt.

Actie MVP.6 Materialen uit gerecycleerde kunststoffen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werden volgende producten uit gerecycleerde kunststoffen aangekocht: - compostbakken (worden op het containerpark verkocht aan de inwoners) - 30 kunststof diamantkoppalen (om voetpaden af te schermen of plantsoenen te beschermen)

Actie MVP.7: Kantoormaterialen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De administratieve diensten en de scholen maken gebruik van 100% kringlooppapier (Cocoon en Bio Top), beide met FSC-label en Europees ecolabel. Ook de enveloppes (Bio Top 3), het gekleurd papier, de schrijfblokken, de doorgeefenveloppes, de opbergmappen, de archiefdozen en de post-it notes zijn FSC of PEFC-gelabeld. Het stedelijk infoblad Mortsel Info wordt gedrukt op recyclagepapier (sinds mei 2003). Voor de interne post wordt er gebruik gemaakt van doorgeefenveloppes. Toners en inktpatronen worden apart ingezameld voor hergebruik. De kopieermachines kunnen recto-verso kopiëren. Het is ook mogelijk om met deze toestellen pdf's te versturen. De nodige instructies werden aan het personeel gegeven. Er worden zo veel mogelijk interne formulieren op het intern netwerk geplaatst. Sinds 2007 is er een extranet: personeelsleden kunnen op eender welke computer met hun eigen code een website met intern nieuws en activiteiten van stad Mortsel raadplegen. Sinds 2013 werkt de stad mee aan het project Terracycle. Doelstelling is de werknemers te sensibiliseren rond duurzaam omgaan met schrijfmaterialen (zie bijlagen).
Bijlagen	Bijlage MVP.3 Collegebesluit Terracycle Bijlage MVP.4 Affiche Terracycle

Actie MVP.8: Cateringproducten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel koopt hoofdzakelijk drank in statiegeldverpakkingen, met uitzondering van wijn. Naast het aanbod van klontjes suiker in aparte verpakking en koffiemelk in plastieken verpakking van 5 ml, worden deze ook aangeboden in respectievelijk een suikerstrooier en glazen flesjes. Tijdens vergaderingen op het werk met externen worden melk en frisdrank geserveerd in statiegeldflesjes. Er wordt gebruik gemaakt van herbruikbaar bestek en servies. Bij activiteiten van stad Mortsel wordt gebruik gemaakt van herbruikbare bekers. In 2013 werden 500 extra herbruikbare bekers aangekocht. Wanneer er broodjes worden besteld (voor vergaderingen, infodagen,...) zijn een deel hiervan altijd vegetarisch. De koffie en het fruitsap die door stad Mortsel in 2013 werden aangekocht, dragen het fair trade Max Havelaar-label. Sinds begin 2013 wordt ook fair trade thee aangekocht.

Actie MVP.9: Biologische producten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 16 mei organiseerde de stad voor het personeel het jaarlijkse fair trade en bio fietsontbijt en op 29 september het jaarlijkse fair trade en bio ontbijt gericht op een breder publiek (zie bijlages).

	Voor deze acties werden verschillende biologische producten aangekocht (assortiment broodjes en koffiekoeken, kaas en ander beleg, yoghurt, boter, fruit,...).
Bijlagen	Bijlage MVP.5 Collegebesluit fair trade en bio fietsontbijt 2013 Bijlage MVP.6 Collegebesluit fair trade en bio ontbijt 2013

Actie MVP.10: Schoonmaakmiddelen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel koopt al jaren ecologische schoonmaakmiddelen van Ecover (vloer-, interieur-, glas- en sanitairreinigers). Deze producten werden ingevoerd in de producttest van OVAM. Er werden in 2013 ook verschillende nieuwe ecologische schoonmaakproducten (vloer-, interieur- en sanitairreinigers) aangekocht voor de sporthal om deze te testen. In 2013 namen de duurzaamheidsambtenaar en de poetsverantwoordelijke deel aan het Lerend Netwerk schoonmaakmiddelen (georganiseerd door BBL en VVSG op 20 en 27 november) met het oog op de opmaak van een bestek voor uitbreiding van de aankoop van ecologische schoonmaakmiddelen. Het hygiënepapier (poetsrollen, toiletpapier en handdoekjes) bestaat uit 100% gerecycleerd papier. Het toiletpapier draagt het FSC-label en het Europees ecolabel. Daarnaast gebruikt het schoonmaakpersoneel microvezeldoeken en doseerdoppen. Bleekwater en ammoniak worden niet gebruikt. Er wordt gebruik gemaakt van een onkruidbrander en onkruidborstels voor het bestrijden van onkruid.

Actie MVP.11: Houtverduurzamingsmiddelen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad Mortsel kiest al enkele jaren expliciet voor totaal onbehandeld hout bij verschillende toepassingen. In 2013 werd gekozen voor onbehandeld hout bij de aankoop van 250 houten steunpalen voor bomen.

3.2.2. Acties m.b.t. MVP bij burgers

Actie MVP.12: Subsidiereglement scholen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het stadsbestuur geeft reeds enkele jaren subsidies aan scholen die het gebruik van brooddozen aanmoedigen, enkel drank in herbruikbare verpakkingen gebruiken, zelf composteren en/of werken rond interne milieuzorg (het reglement werd reeds meegestuurd met MJP 2010). In 2013 werden er subsidies toegekend aan 12 scholen voor een totaal subsidiebedrag van 5.298,42 euro. Specifiek wat betreft de subsidie 'verpakking' (herbruikbare drankverpakkingen en brooddozen) werden er subsidies toegekend aan 12 scholen voor een bedrag van 4.875 euro. In 2010 werd het subsidiereglement afvalpreventie voor de scholen uitgebreid met de subsidie voor aankoop van en sensbilisatie over biologische en fair trade producten. Dit reglement werd goedgekeurd op de gemeenteraad van 22 juni 2010. Het reglement werd reeds als bijlage opgenomen bij het MJP 2011. In 2013 werden voor de aankoop van en sensibilisatie over biologische en fair trade producten subsidies toegekend aan 6 scholen voor een bedrag van 423,42 euro.
Bijlagen	Bijlage MVP.7 Collegebesluit subsidies scholen 2013

Actie MVP.13: Compost

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel heeft een actieve compostmeesterwerking. De compostmeesters hebben doorheen het jaar regelmatig contact met de milieudienst. Jaarlijks komen ze ook bijeen op de milieudienst voor een vergadering geleid door de duurzaamheidsambtenaar (in 2013 op 20 maart - zie verslag als bijlage). De compostmeesters kunnen steeds door iedereen gecontacteerd worden voor vragen of om een afspraak vast te leggen. Hun telefoonnummers en e-mailadressen zijn terug te vinden op de gemeentelijke website (zie http://mortsel.lcp.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=2011). Aan de Mortselaars die een compostbak of -vat aankopen, wordt deze info ook meegegeven in de vorm van een flyer. Mortsel nam deel aan 'Juni compostmaand'. Dit werd o.a. aangekondigd op de website en in het Mortsels infoblad van juni 2013 (p. 23) (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): Tijdens 'Juni compostmaand' bemanden de compostmeesters een standplaats op - de demonstratieplaats composteren op het containerpark op zaterdag 8 juni - de wekelijkse markt op woensdag 12 juni De nieuwe demoplaats composteren op het nieuwe containerpark werd door de compostmeesters maandelijks van mei tot september bemand. Ze hadden ook een stand op de plantenbeurs op zaterdag 20 april. In 2011 werd een flyer opgemaakt over de voordelen van composteren (reeds meegestuurd als bijlage bij MJP 2012). Deze flyer werd in 2013 verder door de compostmeesters verdeeld bij inwoners die een GFT-emmer of -container gebruiken. Intergemeentelijke vereniging Igean organiseert regelmatig composteercursussen. In de maart-editie van de afvalkrant van Igean werden deze aangekondigd (zie http://milieuenveiligheid.igean.be/afvalkrant/3468/default.aspx?id=66). In 2013 werden 26 compostvaten (inclusief beluchtingsstokken), 23 compostbakken en 17 beluchtingsstokken verkocht.
Bijlagen	Bijlage MVP.8 Verslag vergadering compostmeesters 2013

Actie MVP.14: Fair trade en bio ontbijt inwoners

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 29 september 2013 werd door stad Mortsel een fair trade en bio-ontbijt georganiseerd. Doelstelling hiervan was de Mortselse bevolking te sensibiliseren rond fair trade en biologische producten. Er waren ca. 160 deelnemers. Er werd enkel gewerkt met fair trade en biologische producten. De producten werden aangekocht bij lokale handelaars (Wereldwinkel, biowinkel, biobakker, biokramen op de wekelijkse markt). Op dit ontbijt werd verder gesensibiliseerd over fair trade en biologische producten via affiches, banners, placemats, folders, via de producten zelf en via de verdeling van de folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' over Mortsel (reeds als bijlage bezorgd bij het MJP 2011). Over deze actie werd gecommuniceerd via o.a. het stedelijk infoblad Mortsel Info, de stedelijke website, het regionaal blad 't Periodiekske, affiches, flyers, persbericht,...
Bijlagen	Bijlage MVP.6 Collegebesluit fair trade en bio ontbijt 2013 Bijlage MVP.9 Fair trade en bio ontbijt 2013 - flyer affiche

Actie MVP.15: Fair trade en bio fietsontbijt personeel

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 16 mei 2013 organiseerde de stad voor het personeel een fair trade en bio fietsontbijt met als bedoeling de werknemers kennis te laten maken met de smaak, de diversiteit en het verhaal achter biologische producten. Er werd zo veel mogelijk gewerkt met fair trade en biologische producten. Een Mortselse bakkerij bakte speciaal op onze vraag broodjes met biobloem. Ook de andere producten werden aangekocht bij lokale handelaars (Wereldwinkel, biowinkel, biokramen op de wekelijkse markt). Op dit ontbijt werd verder gesensibiliseerd over biologische producten via een banner, folders, en via de verdeling van de Mortselse folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' (reeds als bijlage bezorgd bij het MJP 2011).
Bijlagen	Bijlage MVP.5 Collegebesluit fair trade bio fietsontbijt 2013

Actie MVP.16: Subsidie FSC en nagroeibare isolatiematerialen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel heeft reeds enkele jaren een subsidiereglement voor de plaatsing van dakisolatie en hoogrendementsbeglazing. In 2009 keurde de gemeenteraad het nieuwe subsidiereglement rationeel energiegebruik goed. In dit reglement is een hogere subsidie voorzien voor inwoners van Mortsel die gebruik maken van FSC-hout voor de ramen en nagroeibare isolatiematerialen voor dakisolatie. Eind 2011 werd het reglement herzien (dit reglement werd als bijlage reeds toegevoegd bij het MJP 2013), de voorwaarden m.b.t. de extra subsidie voor FSC en nagroeibare materialen, werden behouden. Uittreksel uit het reglement: 'Aanvullend op de premie van de distributienetbeheerder voor de plaatsing van hoogrendementsbeglazing geeft het stadsbestuur een premie van 5 euro/m² met een maximum van 20 m² hoogrendementsglas per gebouw. De premie wordt verhoogd tot 7,5 euro/m² indien de aanvrager voor het schrijnwerk van de ramen gebruik maakt van hout afkomstig vanuit duurzaam beheerde bossen en voorzien van een FSC-label of gelijkwaardig waarborgsysteem.' 'Aanvullend op de premie van de distributienetbeheerder voor de plaatsing van dakisolatie geeft het stadsbestuur een premie van 4 euro/m² met een maximum van 100 m² dakisolatie per gebouw. De premie wordt verhoogd tot 6 euro/m² indien de aanvrager gebruik maakt van nagroeibare isolatiematerialen zoals houtwol, cellulose, vlas, hennep,…' Zie ook www.mortsel.be/subsidies/4174/default.aspx?_vs=0_N&id=5843.

Actie MVP.17: Cursussen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad organiseerde in 2013 volgende cursussen rond milieuverantwoord productgebruik (zie bijlages): - Lekkere biologische groenten uit de moestuin - De minimoestuin: zelf potverse groenten kweken (ecologisch tuinieren) - Ongewenste gasten in de tuin (over bestrijding zonder gif)
Bijlagen	Bijlage MVP.10 Lekkere biologische groeten uit de moestuin 2013 Bijlage MVP.11 De minimoestuin 2013 Bijlage MVP.12 Ongewenste gasten in de tuin 2013

4. WATER

4.1. Basis

4.1.1. Pesticidenreductie

4.1.1.1. Risico-evaluatie

De gegevens werden gerapporteerd via de webtoepassing (www.zonderisgezonder.be).

4.1.1.2. Pesticidentoets

Actie W.1: Pesticidentoets

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werd de Kapenbergstraat te Mortsel volledig heraangelegd (lengte straat 400 m, breedte 12 m). Een deel van de rijweg en het wandelpad werd uitgevoerd in monolithische materialen (beton). Een deel van de vroegere verharding werd vervangen door een wadi (volledig groenelement). De parkeerstroken werden in kassei met waterdoorlatende voegen aangelegd en gedeeltelijk ondergraven met een structuur om de boomwortels meer worteldoorlaatbare ruimte te geven zodat ze kunnen uitgroeien tot volwaardige bomen. Er werd bijzondere aandacht besteed aan het correct opvoegen rond verkeerspalen en ander straatmeubilair. De voet- en fietspaden werden uitgevoerd in betonstraatstenen waarbij de richtlijnen van OCW voor de aanleg van onkruidarme verhardingen werden toegepast (minimale voegbreedtes en gebruik van de juiste inzandtechnieken). De afvoergoten voor regenwater bevinden zich tussen rijstrook en parkeerstrook en zijn daardoor gemakkelijk te reinigen met de veegmachine. Er is een aangepaste onderhouds- en onkruidarme onderbeplanting van de boomvakken voorzien.
Bijlagen	Bijlage W.1 Pesticidentoets foto's Kapenbergstraat

4.1.2. Passieve sensibilisatie

Actie W.2: Passieve sensibilisatie m.b.t. rationeel watergebruik en/of bestrijdingsmiddelen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN In 2013 verschenen volgende artikels over rationeel watergebruik en/of bestrijdingsmiddelen in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - mei: Durf tuinieren zonder + inzameling KGA - juli-augustus: duurzaam omgaan met water - september: Vriend van den tap - november: klimaatverandering in jouw kelder - december: nieuw subsidiereglement duurzaam omgaan met water In de afvalkalender 2013 (zie bijlage) verscheen een artikel over 'zonder is gezonder' (p. 18). Ook de gemeentelijke website bevat info over rationeel watergebruik en bestrijdingsmiddelen (zie www.mortsel.be/water/3199/default.aspx?_vs=0_N&id=4808). Het stadsbestuur verkoopt gesubsidieerde regenwatertonnen. Het gemeenteraadsbesluit hierover werd ingediend bij het MJP 2004. Er worden 2 types verkocht: design

	regenwaterton Orso 400 liter en een 'gewone' regenwaterton 300 liter. Deze tonnen worden tentoongesteld op de dienst grondgebiedszaken (technische dienst). In 2013 werden 16 design regenwatertonnen en 9 gewone regenwatertonnen verkocht. Op de milieudienst kan men steeds terecht voor meer info over rationeel watergebruik en/of bestrijdingsmiddelen. Men kan er ook gratis folders en brochures krijgen (bvb. hergebruik regenwater, zonder is gezonder, groendak, enz). INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels: - mei: zonder is gezonder - juli: duurzaam omgaan met water - september: vriend van den tap
Bijlagen	Bijlage W.2 Afvalkalender 2013

4.2. Onderscheidingsniveau

Actie W.3: Duurzaam omgaan met water binnen gemeentelijke diensten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel gebruikt spaardouchekoppen. Bij vernieuwing van toiletten wordt gekozen voor waterzuinige toiletten en kranen met drukknop.

4.3. Projecten

4.3.1. Hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen

Actie W.4: Subsidies hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad Mortsel beschikt over een subsidiereglement op de aanleg van hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen en groendaken. Dit reglement werd aangepast en door de gemeenteraad goedgekeurd op 18 november 2008. Het reglement werd als bijlage toegevoegd bij het MJP 2009. De aanvraag voor (gedeeltelijke) terugbetaling subsidies hemelwaterinstallaties en infiltratievoorzieningen werd als bijlage toegevoegd.
Bijlagen	Bijlage W.3 Aanvraag terugbetaling subsidies water HWP INF Mortsel 2013

5. HINDER

5.1. Basis

5.1.1. Digitaal opvolgen van milieuklachten

Actie H.1: Digitaal opvolgen van klachten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel neemt sinds najaar 2006 deel aan het milieuklachtenregistratie- en opvolgingssysteem MKROS.

	In 2013 heeft de milieudienst 5 milieuklachten ingevoerd in MKROS. Uiteraard heeft de milieudienst meer dan 5 klachten ontvangen in 2013 doch deze hebben vooral betrekking op de afvalophaling, zwerfvuil en sluikstort, hondenpoep, ongedierte allerhande, groen en groenonderhoud, riolering ... Deze klachten horen niet thuis in MKROS. Er is één klacht ontvangen i.v.m. de luchthaven, maar hiervoor bestaat een apart klachtensysteem.

5.1.2. Passieve sensibilisatie

Actie H.2: Passieve sensibilisatie hinder

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN In 2013 verschenen volgende artikels over hinder in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - januari: nieuwe geluidsnormen - mei: hinder ratten - juni: Jouw buren, jouw vrienden? Over lawaai-, geur- en lichthinder + reglementen In de afvalkalender 2013 (zie bijlage) verscheen info over verbod afval verbranden, sluikstorten en zwerfvuil (p. 12). In de november-editie van de afvalkrant van Igean (zie www.igean.be – milieu – afvalkrant of http://milieuenveiligheid.igean.be/afvalkrant/3468/default.aspx?id=66) verschenen een artikel over de campagne 'Stook slim'. Ook de gemeentelijke website bevat info over hinder (zie www.mortsel.be/hinder/4150/default.aspx?_vs=0_N&id=3953&pg=4382). Nieuws over of activiteiten ivm hinder worden steeds op de nieuwsrubriek en/of de activiteitenkalender van de website geplaatst. INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verscheen in het oktober-nummer een artikel over lichthinder n.a.v. de Nacht van de Duisternis.
Bijlagen	Bijlage H.1 Afvalkalender 2013

5.2. Onderscheidingsniveau

5.2.1. Beleidskader geluidshinder

Actie H.3: Geluidshinderreglement

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In het gemeentelijk politiereglement politiezone MINOS is een hoofdstuk geluidshinder opgenomen op pagina's 38-40 (dit werd reeds meegestuurd met het MJP 2010). Het volledige politiereglement is opgenomen op de website (zie www.mortsel.be/file_uploads/8961.pdf?_vs=0_N). Op de website wordt ook specifiek verwezen naar het geluidshinderreglement (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=4929).

	Dit reglement werd vergeleken met het modelreglement (de nota hierover werd reeds meegestuurd met het MJP 2010). In dit kader volgden milieuambtenaar Erik Mertens en duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn de opleiding Gemeentelijke Administratieve Sancties aan de Provinciale Politieschool Antwerpen (de getuigschriften werden reeds meegestuurd met het MJP 2010). Er zijn 13 bevoegde GAS-ambtenaren.

Actie H.4: Geluidshinder terugdringen in eigen beheer

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het bestuur beschikt al jaren over een eigen geluidsmeter voor vaststellingen in kader van de milieuwetgeving. De milieuambtenaar is opgeleid, aangesteld en beëdigd als VLAREM-ambtenaar. Indien nodig wordt er samengewerkt met het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) voor het uitvoeren van geluidsmetingen. In 2013 werden in het kader van 'Amai mijn (h)oren' 3 extra geluidsmeters aangekocht voor de jeugddienst, het cultureel centrum en de uitleendienst in uitvoering van de milieuvergunningsvoorwaarden voor muziekactiviteiten vanaf 2013.

5.2.2. Beleidskader geurhinder

Actie H.5: Geurhinderreglement

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In het gemeentelijk politiereglement politiezone MINOS is een hoofdstuk geurhinder opgenomen op pagina 37 (dit werd reeds meegestuurd met het MJP 2010). Het volledige politiereglement is opgenomen op de website (zie www.mortsel.be/file_uploads/8961.pdf?_vs=0_N). Op de website wordt ook specifiek verwezen naar het geurhinderreglement (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=4930). Dit reglement werd vergeleken met het modelreglement (de nota hierover werd reeds meegestuurd met het MJP 2010). In dit kader volgden milieuambtenaar Erik Mertens en duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn de opleiding Gemeentelijke Administratieve Sancties aan de Provinciale Politieschool Antwerpen (de getuigschriften werden reeds meegestuurd met het MJP 2010). Er zijn 13 bevoegde GAS-ambtenaren.

5.2.3. Opstellen lichthinderreglement

Actie H.6: Lichthinderreglement

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In het gemeentelijk politiereglement politiezone MINOS is een hoofdstuk lichthinder opgenomen op pagina's 37-38 (dit werd reeds meegestuurd met het MJP 2010). Het volledige politiereglement is opgenomen op de website (zie www.mortsel.be/file_uploads/8961.pdf?_vs=0_N). Op de website wordt ook specifiek verwezen naar het lichthinderreglement (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=4931). Dit reglement werd vergeleken met het modelreglement (de nota hierover werd reeds meegestuurd met het MJP 2010).

	In dit kader volgden milieuambtenaar Erik Mertens en duurzaamheidsambtenaar Aagje Geerardyn de opleiding Gemeentelijke Administratieve Sancties aan de Provinciale Politieschool Antwerpen (de getuigschriften werden reeds meegestuurd met het MJP 2010). Er zijn 13 bevoegde GAS-ambtenaren.

5.2.4. Actieve sensibilisatie

Actie H.7: Nacht van de Duisternis – Earth Hour

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel nam in 2013 deel aan de Nacht van de Duisternis op 12 oktober en aan Earth Hour op 23 maart. Telkens werd de verlichting van de Sint-Benedictuskerk en het Lieven Gevaertmonument gedoofd. Dit werd o.a. gecommuniceerd in het oktobernummer van het stedelijk infoblad Mortsel Info gekoppeld aan een artikel over lichthinder en in het maart-nummer (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de stedelijke website (nieuws en activiteitenkalender) en via affiches.
Bijlagen	Bijlage H.2 Collegebesluit Nacht van de Duisternis 2013 Bijlage H.3 Collegebesluit Earth Hour 2013

6. ENERGIE

6.1. Basis

6.1.1. Elektronisch opvolgsysteem voor bouwaanvragen

Actie E.1: Energieprestatieregelgeving

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De gegevens van de stedenbouwkundige vergunningen van bouwprojecten werden doorgestuurd aan het Vlaams Energieagentschap voor de Energieprestatiedatabank.

6.1.2. Uitvoeren energieboekhouding

Actie E.2: Energieboekhouding

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er wordt een energieboekhouding bijgehouden voor alle gebouwen met een oppervlakte groter dan 500 m², hieronder opgelijst. Voor al deze gebouwen werd een EPC opgesteld. - Stedelijke werf (2700 m²) - Academie voor Beeldende Kunst (ABK) (2730 m²) - Gesubsidieerd Technisch Instituut (GTI) (6173 m²) en Lieven Gevaertschool (1614 m²) (gezamenlijk EPC) - Sint-Lutgardisschool (4325 m²) - Stadhuis (4794 m²) - Mark Liebrecht Schouwburg (MLS) (1744 m²) - Academie voor Muziek, Woord en Dans (AMWD) (2488 m²) - Bibliotheek (1312 m²) - Zwembad (2186 m²) - Sporthal (2825 m²) - Technische dienst (1793 m²)

	- Guido Gezelleschool (1190 m²) - Hoeve Dieseghem (763 m²) - JOC (894 m²) - Gesubsidieerd Technisch Instituut (GTI) – Ijzerenweglei (662 m²) - zaal 't Parkske (755 m²) - Turnhal De Sterre (950 m²) - Perenpit (923 m²)

6.1.3. Passieve sensibilisatie

Actie E.3: Passieve sensibilisatie energie

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN Er verschenen in 2013 verschillende artikels over rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - januari: Igean energielening - februari: Dikketruiendag - maart: premies rationeel energiegebruik + thermofoto + Earth Hour - april: passiefbouw school Oude-God + Energie Infotoer - juni: Klimaatneutrale Organisatie 2020 - juli-augustus: samenaankoop groene energie - oktober: Nacht van de Duisternis en lichthinder + Vriend van 't marcelleke + Igean energielening + Ecobouwers Opendeur - december: nieuw subsidiereglement rationeel energiegebruik Voor het project Ecobouwers Opendeur werd een oproep gedaan voor openstellers en inschrijvingen deelname via de website en nieuwsbrief. Het magazine en affiches werden verspreid via de verschillende stadsdiensten. Ook de Infrax Bouwteams werden aangekondigd via de website en nieuwsbrief. Ook de gemeentelijke website bevat info over het thema energie (zie www.mortsel.be/energie/3200/default.aspx?_vs=0_N&id=4807). Nieuws over of activiteiten ivm energie worden steeds op de nieuwsrubriek en/of de activiteitenkalender van de website geplaatst. Info over infosessies en workshops bij Kamp C rond rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie werd verspreid via de stedelijke diensten en via milieraad en andere mogelijke geïnteresseerden. Op de dienst grondgebiedszaken (technische dienst) kunnen alle inwoners gratis elektriciteitsmeters uitlenen. Op de milieudienst kan men steeds terecht voor meer info over rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie. Men kan er ook gratis folders en brochures krijgen (bvb. duurzaam bouwen en verbouwen, zonnepanelen, warmtepomp, condensatieketel, enz), o.a. via een display met brochures van Eandis. Hier staat ook een banner met info over de thermografische luchtfoto van de Mortselse daken en info over premies. Om te sensibiliseren over rationeel energiegebruik en hernieuwbare energie, en over de maatregelen die de stad Mortsel neemt in dit kader, werden 5 affiches opgemaakt. De affiche over groene stroom werd opgehangen in alle stedelijke gebouwen. De affiche over de energiezuinige lampen werd opgehangen in de gebouwen waarvoor deze boodschap van toepassing is. De affiches over warm water en elektriciteit uit zonlicht werden opgehangen in de gebouwen waar een zonneboiler (stadhuis en technische dienst) en/of fotovoltaïsche zonnepanelen werden geïnstalleerd (technische dienst en JOC).

	INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels over energie: - februari: Dikketruiendag - maart: Earth Hour + dakisolatie thermofoto - april: Energie Infotoer - mei: workshop rationeel energiegebruik - juli: samenaankoop groene energie - oktober: Ecobouwers Opendeur + Vriend van 't marcelleke

6.2. Onderscheidingsniveau

6.2.1. Uitbreiding energieboekhouding naar andere entiteiten

Actie E.4: Uitbreiding energieboekhouding

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er wordt bijkomend een energieboekhouding bijgehouden voor volgend gebouw (met een oppervlakte kleiner dan 500 m², voor gebouwen groter dan 500 m² zie actie E.2): Ontspanningslokaal Mayerlei (165 m²)

6.2.2. Actieve sensibilisatie

Actie E.5: Subsidies REG - dakisolatie

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel heeft een subsidiereglement voor de plaatsing van dakisolatie. Op 18 november 2011 keurde de gemeenteraad het nieuwe subsidiereglement rationeel energiegebruik goed. Dit reglement is van toepassing voor werken uitgevoerd vanaf 1 januari 2012. Het nieuwe reglement werd als bijlage opgenomen bij het MJP 2013. In 2013 werden 72 subsidiedossiers voor dakisolatie goedgekeurd voor een totaal subsidiebedrag van 19.887,20 euro. Over de subsidies voor energiebesparende maatregelen werd o.a. gecommuniceerd via de website (zie www.mortsel.be/subsidies/4174/default.aspx?_vs=0_N&id=5843) en het infoblad Mortsel Info (maart en december 2013 zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141). De info is ook te vinden via de website van het VEA (www.energiesparen.be) en www.premiezoeker.be.

Actie E.6: Subsidies REG - hoogrendementsbeglazing

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel heeft een subsidiereglement voor de plaatsing van hoogrendementsbeglazing. Op 18 november 2011 keurde de gemeenteraad het nieuwe subsidiereglement rationeel energiegebruik goed. Dit reglement is van toepassing voor werken uitgevoerd vanaf 1 januari 2012. Het nieuwe reglement werd als bijlage opgenomen bij het MJP 2013. In 2013 werden 193 subsidiedossiers voor hoogrendementsbeglazing goedgekeurd voor een totaal subsidiebedrag van 11.781,50 euro. Over de subsidies voor energiebesparende maatregelen werd o.a. gecommuniceerd via de website (zie www.mortsel.be/subsidies/4174/default.aspx?_vs=0_N&id=5843) en het

	infoblad Mortsel Info (maart en december 2013 zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141). De info is ook te vinden via de website van het VEA (www.energiesparen.be) en www.premiezoeker.be.

Actie E.7: Energie Infotoer

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel nam in 2013 opnieuw deel aan de provinciale Energie Infotoer. De milieudienst organiseerde een infoavond over zonwering op 7 mei en over zonnepanelen op 23 mei. Aansluitend werd info gegeven over de verschillende premies voor energiebesparende maatregelen. Deze avonden werden o.a. aangekondigd in de april-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website (activiteitenkalender en nieuwsrubriek), via affiches, e-mailings en de provinciale website over de Energie Infotoer (www.provant.be/energieinfotoer).
Bijlagen	Bijlage E.1 Collegebesluit Energie Infotoer 2013

Actie E.8: Infoavond rationeel energiegebruik

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel organiseerde een workshop rationeel energiegebruik op 30 mei. Deze werd o.a. aangekondigd in de mei-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website (activiteitenkalender en nieuwsrubriek) en via e-mailings.
Bijlagen	Bijlage E.2 Collegebesluit Workshop rationeel energiegebruik

Actie E.9: Earth Hour

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel nam deel aan Earth Hour op 23 maart 2013. De verlichting van de Sint-Benedictuskerk en het Lieven Gevaertmonument werd gedoofd. Ook de Mortselse bevolking werd opgeroepen om mee te doen. Deze actie werd o.a. aangekondigd in de maart-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website, via affiches, e-mailings,...
Bijlagen	Bijlage E.3 Collegebesluit Earth Hour 2013

Actie E.10: Energiescans

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel neemt sinds 2008 deel aan het project energiescans van Eandis waarbij er jaarlijks een aantal gratis energiescans worden uitgevoerd bij particuliere woningen, en waarbij radiatorfolie, spaardouchekoppen, spaarlampen,... worden geïnstalleerd. In 2013 werden 269 scans uitgevoerd door de sociale werkplaats Natuur- en Landschapszorg.

Actie E.11: Subsidies hernieuwbare energie - zonneboiler

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel heeft een subsidiereglement voor de plaatsing van een zonneboiler. Op 18 november 2011 keurde de gemeenteraad het nieuwe subsidiereglement rationeel

	energiegebruik goed. Dit reglement is van toepassing voor werken uitgevoerd vanaf 1 januari 2012. Het nieuwe reglement werd als bijlage opgenomen bij het MJP 2013. In 2013 werden 25 subsidiedossiers voor het plaatsen van een zonneboiler goedgekeurd voor een totaal subsidiebedrag van 6.250 euro. Over de subsidies voor energiebesparende maatregelen werd o.a. gecommuniceerd via de website (zie www.mortsel.be/subsidies/4174/default.aspx?_vs=0_N&id=5843) en het infoblad Mortsel Info (maart en december 2013 zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141). De info is ook te vinden via de website van het VEA (www.energiesparen.be) en www.premiezoeker.be.

Actie E.12: Samenaankoop groene elektriciteit

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel nam deel aan de vierde samenaankoop groene stroom georganiseerd door de provincie Antwerpen. Doelstelling was om de inwoners van Mortsel te sensibiliseren rond hernieuwbare energie en hen aan te sporen om groene stroom te gebruiken, net zoals de stad dat zelf doet. Op de milieudienst werd een extra loketwerking voorzien voor inwoners van Mortsel die wensten deel te nemen aan de samenaankoop maar geen toegang hadden tot internet, die problemen ondervonden bij de online inschrijving, of die verdere vragen hadden over de actie. Zij konden hiervoor dagelijks telefonisch terecht bij de milieudienst, op 7 maandagen in juli, augustus en september van 14.00 tot 19.00 uur, of op afspraak. Via deze weg werd uitleg verschaft over groene stroom en het belang hiervan voor het milieu. Tevens werd het particulier energieverbruik besproken (aan de hand van de gevraagde energiefacturen) en uitleg gegeven over rationeel energiegebruik en energiebesparende maatregelen. De inschrijving voor de samenaankoop en de opvolging hiervan werd voor 210 Mortselaars geregeld via de milieudienst. Over deze actie werd gecommuniceerd in de juli/augustus-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website en de digitale nieuwsbrief, via e-mailings, affiches,... Ook het personeel werd aangespoord om mee te doen via een e-mailing en een artikel in het personeelsblad Dubbelpunt.
Bijlagen	Bijlage E.4 Collegebesluit Samenaankoop groene stroom 2013

Actie E.13 FRGE – Energielening IGEAN

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Om energiebesparende maatregelen in private woningen aan te moedigen, neemt de stad deel aan het intergemeentelijke project 'IGEAN energielening' in kader van het FRGE (Fonds ter reductie van de Globale Energiekost). Vanaf 1 januari 2013 kunnen inwoners voor energiebesparende investeringen via deze weg een goedkope of renteloze lening krijgen. Sinds de opstart werden voor Mortsel een 10-tal dossiers behandeld. De stad en het OCMW treden hierbij op als eerstelijnsloket voor de inwoners, en voeren promotie via de gemeentelijke informatiekanalen. De schepen voor milieu neemt deel aan de beleidsgroep. De duurzaamheidsambtenaar en/of deskundige wonen namen deel aan de opstartvergaderingen. Over deze actie werd gecommuniceerd in de januari- en oktober-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website en de digitale nieuwsbrief, via affiches, folders,...
Bijlagen	Bijlage E.5 Gemeenteraadsbesluit FRGE Energielening IGEAN

6.2.3. Aankoop minimum percentage groene stroom

Actie E.14: Groene stroom (100%)

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er wordt al enkele jaren 100% groene stroom gebruikt voor alle stadsgebouwen. In 2011 werd een nieuw contract afgesloten via Eandis voor de periode 2012-2014. Het collegebesluit werd als bijlage bij het MJP 2013 gevoegd. Bij wijze van sensibilisering hierover werd een affiche opgemaakt (als bijlage reeds opgenomen bij MJP 2011) die werd opgehangen in alle stedelijke gebouwen.

6.2.4. Opleiding energie

Actie E.15: Opleidingen energie

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er werden door verschillende personeelsleden in 2013 opleidingen gevolgd m.b.t. energie. Als bijlage is meer info opgenomen over volgende vormingen: - Energietechnieken in gebouwen – module 3 Verwarming en koeling / UGent – Instituut voor Permanente Vorming – Ie-net (Erik Mertens, milieuambtenaar) - Gevorderden cursus verwarmingstechnische calculaties / Vlaamse ingenieurskamer – Ie-net (Jan Praats, deskundige technieken) - Energie Morgen: Modulair traject / Syntra (Jan Praats, deskundige technieken) - Energiezuinig verlichten in publieke gebouwen / Escala (Jan Praats, deskundige technieken) - Energiedag voor lokale besturen / VVSG (Erik Mertens, milieuambtenaar, Jan Praats, deskundige technieken) - Beleid in Openbare Verlichting vandaag en morgen / Eandis (Erik Mertens, milieuambtenaar)
Bijlagen	Bijlage E.6 Opleidingen energie 2013

6.2.5. Opnemen van energie-efficiëntie als criterium bij overheidsopdrachten

Actie E.16: Energie-efficiëntie als criterium bij overheidsopdrachten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	*Energiezuinige toestellen* Bij aankoop of vervanging van toestellen wordt steeds gekozen voor de meest energiezuinige (bv. koelkasten met A+label, computers, printers, kopieertoestellen met Energy Star-label en TFT-schermen). In 2013 werd in het raamcontract informatica opgenomen dat alle toestellen moeten moeten voldoen aan de meest recente Energy Starnormen voor energieprestaties. *REG-projecten* Het beheer van de verwarmings- en ventilatiesystemen van GTI, JOC, Hoeve Dieseghem, AMWD, MLS, bibliotheek, Sint-Lutgardisschool, Guido Gezelleschool (nieuw deel) en 't Parkske gebeurt door een gespecialiseerde firma met aandacht voor energiebesparing in deze gebouwen. Op de dienst grondgebiedszaken (technische dienst) wordt gewerkt aan een energiezorgsysteem voor de stedelijke gebouwen. Naast het opvolgen van het energieverbruik en de evolutie van het energieverbruik (zie acties E.2 en E.4), worden ook maatregelen rond REG voor de stedelijke gebouwen voorbereid en uitgevoerd in samenwerking met gespecialiseerde studiebureaus.

	In 2013 werden volgende REG-projecten uitgevoerd: - MG 74: dakisolatie - MG 68: vernieuwen beglazing en buitenschrijnwerk - Lieven Gevaert – mini-sporthal: dakisolatie - ontspanningslokaal Mayerlei: hoogrendementsbeglazing - GTI: hoogrendementsbeglazing - vernieuwen stookplaats begraafplaats Cantincrode - JOC: aanpassing regeling verwarming - turnhal De Sterre: aanpassing regeling verwarming - stadhuis: LED-lampen kelder - studie renovatie stookplaats sporthal - studie renovatie stookplaats MG74 - openbare verlichting: quickscan door Eandis op vraag van de stad - zonwering AMWD conciërgewoning en LBC

6.2.6. Lager energieverbruik

Actie E.17: Verlagen energieverbruik

RAPPORTERING

Uitgevoerde handelingen

Het energieverbruik is in 2013 t.o.v. 2012 met minstens 1% verminderd in volgende gebouwen (zie tabel voor cijfers):

Elektriciteit- en gasverbruik:
- ABK
- GTI
- stadhuis
- Mayerlei
- zwembad
- Parkske

Elektriciteitsverbruik:
- AMWD
- technische dienst
- Guido Gezelle
- turnhal
- GTI Ijzerenweglei

Gasverbruik:
- werf
- Hoeve Dieseghem
- MLS
- Perenpit
- Lieven Gevaert
- turnhal

	Elektriciteits-verbruik in kWh/jaar 2012	**Elektriciteits-verbruik in kWh/jaar 2013**	**Genormaliseerd gasverbruik in kWh/jaar 2012**	**Genormaliseerd gasverbruik in kWh/jaar 2013**
Werf	70.928	73.303	689.591	665.771
Hoeve Dieseghem	28.186	40.975	190.738	182.506
ABK	43.450	42.315	459.628	446.630
GTI	173.856	171.298	1.045.148	980.877
GTI Ijzerenweglei	37.555	36.054	111.284	138.766
Sint-Lutgardis	101.734	106.284	844.540	874.693
stadhuis	395.397	378.405	1.070.150	911.680
AMWD	81.481	77.359	491.512	507.694
MLS	72.224	78.341	403.543	385.889

	Mayerlei	10.937	10.178	58.219	50.846
	bibliotheek	49.577	51.369	156.411	172.386
	zwembad	441.485	406.810	1.610.967	1.495.224
	Parkske	31.485	30.197	124.825	111.528
	JOC	38.500	38.910	104.071	110.138
	Technische dienst	15.839	13.116	/	/
	Perenpit	21.755	27.869	131.559	118.956
	Guido Gezelle	46.125	45.836	57.718	59.605
	Lieven Gevaert	*(zie GTI)*	*(zie GTI)*	306.589	280.273
	turnhal	44.789	44.092	63.469	59.743
	sporthal	94.730	95.022	281.641	285.069

7. MOBILITEIT

7.1. Basis

7.1.1. Passieve sensibilisatie

Actie M.1: Passieve sensibilisatie mobiliteit

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN Er verschenen in 2013 verschillende artikels over mobiliteit (met milieulink) in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - januari: deelfietsen Blue-bike - februari: derdebetalersregeling De Lijn - maart: Cambio - april: Met belgerinkel naar de winkel - mei: Met belgerinkel naar de winkel + Vriend van 't cruisen - september: Week van de mobiliteit Ook de gemeentelijke website bevat info over het thema duurzame mobiliteit (zie www.mortsel.be/duurzame%20mobiliteit/4180/default.aspx?_vs=0_N&id=5840&pg=5907). Nieuws over of activiteiten ivm mobiliteit en milieu worden steeds op de nieuwsrubriek en/of de activiteitenkalender van de website www.mortsel.be geplaatst. INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels over mobiliteit (met milieulink): - januari: Fietspunt Blue-bike - maart: Cambio autodelen - april: fietsontbijt + Met belgerinkel naar de winkel - mei: vriend van 't cruisen (ecodriving) - september: Car free day Bij de provincie Antwerpen werden fietsstickers 'Vriend van de fiets' en parkeerkaarten 'Vriend van 't cruisen' met tips voor ecodriving besteld en uitgedeeld aan de werknemers van de stad (o.a. tijdens het jaarlijkse fietsontbijt).

7.1.2. Deelname Gemeentelijke Begeleidingscommissie

Actie M.2 Gemeentelijke Begeleidingscommissie

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werd de GBC opgericht (zie bijlagen). Deze kwam in 2013 echter niet bijeen. Er wordt door verschillende stadsdiensten samengewerkt rond het thema mobiliteit, zowel intern als extern. De mobiliteitsambtenaar, milieuambtenaar en duurzaamheidsambtenaar maken deel uit van dezelfde dienst (dienst grondgebiedszaken - technische dienst) en werken samen rond verschillende projecten binnen het domein duurzame mobiliteit zoals bvb. het fietsbeleid (fietsparkeren, Fietspunt,...), Cambio, elektrische mobiliteit,... Bij mobiliteitsprojecten met externe actoren worden naast de dienst mobiliteit ook andere diensten zoals de milieudienst en de dient ruimtelijke ordening betrokken. In 2013 bvb. met De Lijn over het derdebetalersysteem (milieudienst), de Vlaamse overheid over de aanleg tunnel R11 (milieudienst, dienst ruimtelijke ordening), de NMBS over de fietsenstallingen station Oude-God (milieudienst), de provincie over de fiets-o-strade Antwerpen-Lier (milieudienst),...
Bijlagen	Bijlage M.1 Collegebesluit oprichting GBC Bijlage M.2 Gemeenteraadsbesluit oprichting GBC

7.2. Onderscheidingsniveau

7.2.1. Actieve sensibilisatie

Actie M.3: Met belgerinkel naar de winkel

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel nam in 2013 deel aan de actie 'Met belgerinkel naar de winkel' (zie bijlage). Dit werd o.a. gecommuniceerd via de stedelijke website en in het april- en mei-nummer van het stedelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141).
Bijlagen	Bijlage M.3 Collegebesluit Met belgerinkel naar de winkel 2013

Actie M.4: Cambio autodelen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In juni 2009 ging Cambio van start in Mortsel. De collegebesluiten hierover en de samenwerkingsovereenkomst met Cambio werden reeds meegestuurd met MJP 2010. In 2012 was er één standplaats, nl. Mortsel 't Parkske (Heilig-Kruisstraat) met 3 Cambio-wagens. Om de bereikbaarheid van de Cambio-wagens te vergroten en de link te maken met het openbaar vervoer, werd in 2013 een tweede standplaats in gebruik genomen aan het station Mortsel-Oude-God op het vernieuwde Stadsplein. Hierover werd in 2013 o.a. gecommuniceerd via de stedelijke website (nieuws, nieuwsbrief en www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=6510) en het maart-nummer (p. 31) van het stedelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141).

Actie M.5: Fietspunt

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 25 februari 2011 werd het eerste intergemeentelijk fietspunt Mortsel-Hove-Boechout geopend. In 2010 werd de opdrachtverklaring hiertoe goedgekeurd (collegebesluit en uitnodiging opening reeds meegestuurd met MJP 2012).

	Het fietspunt werd opgericht met het oog op milieuvriendelijke mobiliteit (fietsmobiliteit gecombineerd met het openbaar vervoer). Het fietspunt zorgt voor onderhoud van verschillende fietsenstallingen, gratis merken van fietsen, doet kleine fietsherstellingen tegen kostprijs, verhuurt fietsen (ook elektrische fietsen) en biedt sinds 2012 Blue-bike deelfietsen aan. Over dit project werd in 2013 o.a. gecommuniceerd via het Mortsels infoblad in januari (p. 23) (www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de website (zie www.mortsel.be/duurzame%20mobiliteit/4180/default.aspx?_vs=0_N&id=5840&pg=5907), de nieuwsrubriek op de website en de elektronische nieuwsbrief. Zie ook www.fietspunten.be.

Actie M.6: Derdebetalersysteem De Lijn

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 22 november 2011 keurde de gemeenteraad de invoering van het derdebetalersysteem met De Lijn goed (gemeenteraadsbeslissing reeds meegestuurd met MJP 2012). Inwoners van Mortsel krijgen sinds 1 januari 2012 20% korting bij aankoop van een jaarabonnement Omnipas. Doelstelling is het stimuleren van gebruik van het openbaar vervoer. Over dit project werd in 2013 o.a. gecommuniceerd via het Mortsels infoblad in februari (p. 28) (www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141) en op de website (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=7716).

Actie M.7: Trage wegen - Slimmewegenkaart

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het project 'Trage wegen' betreft de uitbouw en promotie van een functioneel en recreatief fietsnetwerk. Hiervoor wordt samengewerkt met de buurgemeenten Hove en Edegem (HEM-project) op initiatief van de lokale afdelingen van de Fietsersbond. Het college van burgemeester en schepenen heeft in 2008 reeds goedkeuring gehecht aan de inventaris van trage wegen en het bijhorende plan, en tegelijk ook aangegeven welke ontbrekende verbindingen moeten worden gerealiseerd. Dit project werd verder uitgewerkt in 2009 en 2010. De collegebesluiten werden reeds meegestuurd met MJP 2009 en MJP 2010. In 2010 werd de Slimmewegenkaart verder opgemaakt en gedrukt (reeds bezorgd met het MJP 2011). In 2013 werd de kaart verder verspreid via het stadhuis, de bibliotheek, de dienst grondgebiedszaken (technische dienst), het cultureel centrum, de sportdienst en Fort 4. De kaart kan ook worden gedownload via de stedelijke website (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=6447). In 2013 werd de Tragewegenkaart geactualiseerd i.s.m. de vzw Trage Wegen en werd beslist deel te nemen aan het vervolgproject trage wegen i.s.m. het provinciebestuur en Trage Wegen vzw binnen het Landschapspark Zuidrand.
Bijlagen	Bijlage M.4 Collegebesluit vervolgtraject trage wegen

Actie M.8: Strapdag

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel organiseerde in 2013 een Strapdag op 20 september. Ouders en kinderen werden aangemoedigd om stappend of fietsend naar school te komen tijdens deze autovrije/autoluwe dag.
Bijlagen	Bijlage M.5 Collegebesluit Strapdag 2013

Actie M.9: Elektrische fietsen ouderen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad heeft 4 elektrische fietsen die gebruikt worden door de werknemers voor dienstverplaatsingen. In het kader van de ouderenveertiendaagse werd met het oog op sensibilisatie over elektrische mobiliteit op 15 november een infomoment georganiseerd waarbij de deelnemers een testrit konden maken met de elektrische fietsen van de stad.
Bijlagen	Bijlage M.6 Ouderenveertiendaagse 2013

Actie M.10: Car free day

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 19 september organiseerde de stad i.s.m. het OCMW de Car free day met het oog op sensibilisatie rond duurzame mobiliteit. Werknemers werden aangemoedigd om niet met de auto naar het werk te komen.
Bijlagen	Bijlage M.7 Collegebesluit Car free day 2013 Bijlage M.8 Car free day formulier werknemers

Actie M.11: Actieve sensibilisatie gemeentepersoneel – fietsontbijt

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Op 16 mei 2013 werd een fietsontbijt georganiseerd. Alle personeelsleden die met de fiets, te voet of met het openbaar vervoer naar het werk kwamen, werden 's ochtends getrakteerd op een ontbijt.
Bijlagen	Bijlage M.9 Collegebesluit fietsontbijt 2013

Actie M.12: Fietsvergoeding en vergoeding openbaar vervoer

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 ontvingen 130 personeelsleden een fietsvergoeding en 47 personen kregen een bijdrage in de reiskosten voor het woon-werkverkeer met openbaar vervoer. De reglementen fietsvergoeding, derdebetalersregeling en andere tegemoetkomingen openbaar vervoer, zoals opgenomen in de vernieuwde rechtspositieregeling, werden als bijlage opgenomen bij het MJP 2010. De fietsvergoeding werd vanaf 1 januari 2010 opgetrokken tot 0,20 euro per kilometer. Het collegebesluit hierover werd reeds bezorgd als bijlage bij het MJP 2011.

7.2.2. Milieuvriendelijke voertuigen

Actie M.13: Aankoop elektrisch voertuig

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er werd een elektrische wagen aangekocht voor de dienst grondgebiedszaken (technische dienst) ter vervanging van twee andere wagens.
Bijlagen	Bijlage M.10 Collegebesluit aankoop elektrische wagen

8. NATUUR

8.1. Basis

8.1.1. Bermbeheer

Mortsel is de dichtstbevolkte stad van Vlaanderen. Enkel in het landbouwgebied Gasthuishoeven komen nog enkele landbouwwegen met bermen voor. De bermen van deze wegen worden door de eigenaars of pachters (landbouwers) onderhouden. Deze smalle bermen kennen in een gebied met intensieve landbouw een nitrofiele vegetatie met zeer beperkte natuurwaarde. Dhr. Frank Buysse, beleidsmedewerker bij het Agentschap voor Natuur en Bos, kan dit bevestigen.
Door de aankoop en inrichting van de bufferstrook langs de Fortloop (zie actie N.1 van het MJP 2003) en het project inrichting gronden langs Koude Beek (project ingediend samen met het MJP 2003) probeert ons bestuur de natuur in dit landbouwgebied nieuwe kansen te geven.
Voor het overige zijn er in Mortsel geen bermen die onder het bermbeheer vallen.

8.1.2. Streekeigen soorten

Actie N.1: Haagactie

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel neemt sinds 1996 deel aan de actie 'Behaag natuurlijk' van Natuurpunt. In 2013 werden 1061 haagplanten verkocht aan 24 gezinnen, goed voor 281 meter nieuwe hagen in Mortsel. Voor meer info verwijzen we naar het jaarverslag 2013 van de milieuraad (p. 14-15) en naar de website www.milieuraadmortsel.be. Zie ook de september-editie (p. 35) van het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141).
Bijlagen	Bijlage N.1 Milieuraad jaarverslag 2013

8.1.3. Code goede natuurpraktijk

Actie N.2: Code goede natuurpraktijk

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werden geen natuurvergunningen of meldingen ontvangen voor de wijziging van vegetatie en kleine landschapselementen. Er werden bij ons weten ook geen inbreuken op het natuurdecreet vastgesteld. Aangezien Mortsel de meest verstedelijkte gemeente van Vlaanderen is, met een beperkt aandeel open ruimte, hoeft dit geen verbazing te wekken. In 2013 werden volgende onderhoudswerken uitgevoerd in kader van de code voor goede natuurpraktijk: - inzaaien van een fauna-akker met aangepast bloemenmengsel voor bijen bij de hoeve Ter Beke en op Fort 4 - riet verjongen ter hoogte van plasbermen Koude Beek - maaibeheer (hooilandbeheer met maaibeurt in juni en oktober met afvoer van maaisel) van de graslanden achter de begraafplaats Cantincrode Mortsel neemt sinds 1996 deel aan de actie 'Behaag ... natuurlijk' van Natuurpunt. Hierover wordt gecommuniceerd via verschillende kanalen (zie actie N.1: Haagactie).

8.1.4. Passieve sensibilisatie

Actie N.3: Passieve sensibilisatie natuur

RAPPORTERING	
Uitgevoerde	EXTERN

handelingen	Er verschenen in 2013 artikels rond het thema natuur in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - april: oproep Buiten-gewone plekjes + plantenbeurs - juli-augustus: wilde bijen - september: Tuin-Wijzer + actie behaag natuurlijk De website bevat info over biodiversiteit (zie www.mortsel.be/biodiversiteit/4193/default.aspx?_vs=0_N&id=5840&pg=6033 en natuurgebieden en parken in Mortsel (zie www.mortsel.be/natuurgebieden/4192/default.aspx?_vs=0_N&id=5840&pg=5933). Op het dak van de nieuwe demoplaats composteren op het nieuwe containerpark werd bij wijze van sensibilisering voor de inwoners een groendak geplaatst, met bijhorende informatieve affiche. INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels over het thema natuur: - maart: plantenbeurs - april: plantenbeurs + Buiten-gewone plekjes - juli: wilde bijen - augustus: Tuin-wijzer - september: Klein-Zwitserland + haagactie

8.2. Onderscheidingsniveau

8.2.1. Subsidiereglement KLE

Actie N.4: Subsidiereglement KLE

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het stadsbestuur beschikt over een subsidiereglement voor de aanleg en onderhoud van kleine landschapselementen. In 2013 werd subsidie voor KLE aangevraagd door en toegekend aan Natuurpunt afdeling Land van Reyen kern Mortsel voor het uitvoeren van beheerswerken in het domein Klein-Zwitserland (bedrag: 264,37 euro) Het subsidiereglement is te raadplegen via de gemeentelijke website www.mortsel.be (zie www.mortsel.be/subsidies/4174/default.aspx?_vs=0_N&id=5843).
Bijlagen	Bijlage N.2 Collegebesluit subsidie KLE 2013

8.2.2. Vorming

Actie N.5: Vorming ecologisch groen-, natuur- en bosbeheer

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Er werden door verschillende personeelsleden in 2013 vormingen gevolgd m.b.t. ecologisch groen-, natuur- en bosbeheer. Als bijlage is meer info opgenomen over volgende vormingen: - Harmonisch park- en groenbeheer – Recreatieve infrastructuur / Agentschap voor Natuur en Bos (Eric Van Reusel, deskundige groen, Leen Wouters, deskundige groen) - Groen en grijs – Werken rond bomen / Inverde (Eric Van Reusel, deskundige groen,

	Leen Wouters, deskundige groen) - Bomen en infrastructuur – Investeren in duurzame bomen / Vereniging voor Openbaar Groen (Eric Van Reusel, deskundige groen, Leen Wouters, deskundige groen, Liesje Schoepen, deskundige wegen) - Basisopleiding nieuwe groenmedewerker / Escala (Frank Dierickx, groenmedewerker, Hatia Petrit, groenmedewerker)
Bijlagen	Bijlage N.3 Vormingen ecologisch groen-, natuur- en bosbeheer 2013

8.2.3. Aanplanten streekeigen soorten

Actie N.6: Streekeigen soorten

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werden bijenvriendelijke, streekeigen zaadmengsels gezaaid op de gronden Ter Beke. Deze werden ter beschikking gesteld door Regionaal Landschap Rivierenland vzw. Het betreft hetzelfde zaadmengsel als vorig jaar (samenstelling reeds bezorgd bij MJP 2013).

8.2.4. Actieve sensibilisatie

Actie N.7: Plantenbeurs

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het stadsbestuur organiseert jaarlijks een planten(ruil)beurs. De plantenbeurs van zaterdag 20 april 2013 werd o.a. aangekondigd in de april-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website (activiteitenkalender en nieuwsrubriek), in lokale krant 't Periodiekske, via flyers, affiches, e-mailings en in de maart-editie van de afvalkrant van Igean.
Bijlagen	Bijlage N.4 Collegebesluit plantenbeurs 2013

8.3. Projecten

8.3.1. Groendaken

Actie N.8: Subsidiereglement groendak

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad Mortsel beschikt over een subsidiereglement op de aanleg van hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen en groendaken. Dit reglement werd aangepast en door de gemeenteraad goedgekeurd op 18 november 2008. Het reglement werd als bijlage toegevoegd bij het MJP 2009. De aanvraag voor (gedeeltelijke) terugbetaling subsidie groendaken werd als bijlage toegevoegd.
Bijlagen	Bijlage N.5 Aanvraag terugbetaling subsidies groendaken Mortsel 2013

9. BODEM

9.1. Basis

9.1.1. Inschakelen erkend bodemsaneringsdeskundige

Er werd in 2013 geen erkend bodemsaneringsdeskundige ingeschakeld.

9.1.2. Vergunningen TOP o.b.v. code van goede praktijk

Er werden in 2013 geen tijdelijke opslagplaatsen vergund.

9.2. Onderscheidingsniveau

9.2.1. Acties en maatregelen binnen het Vlaamse bodembeleid

Actie B.1: Subsidiereglement verwijderen of opvullen stookolietanks

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Het stadsbestuur heeft een subsidiereglement m.b.t. het verwijderen of opvullen van buiten gebruik gestelde stookolietanks. Dit reglement werd bij het MJP 2004 gevoegd. In november 2009 werd het subsidiereglement gewijzigd: subsidie wordt enkel nog toegekend voor ondergrondse tanks, niet meer voor bovengrondse tanks. De laatste versie van het reglement werd als bijlage toegevoegd aan het MJP 2010. In 2013 werden 2 subsidiedossiers voor het verwijderen of opvullen van buiten gebruik gestelde stookolietanks goedgekeurd voor een totaal subsidiebedrag van 400 euro. Eind 2004 heeft de milieuadviesraad Mortsel i.s.m. het stadsbestuur de eerste 'tankslag' georganiseerd. De milieuadviesraad wenst met deze actie de inwoners van Mortsel maximaal te begeleiden bij het uitvoeren van de wettelijke verplichte buitengebruikstelling van oude stookolietanks (leegmaken, reinigen, opvullen/verwijderen) en de kostprijs door samenaankoop te verminderen. In 2013 liep deze jaarlijkse actie verder. De actie en de subsidie werden onder andere aangekondigd in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info van april 2013 (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141) en op de website www.mortsel.be (zie www.mortsel.be/bodem/3201/default.aspx?_vs=0_N&id=4809). Voor meer info verwijzen we naar de website www.milieuraadmortsel.be en het jaarverslag 2013 van de milieuraad (p. 14).
Bijlagen	Bijlage B.1 Milieuraad jaarverslag 2013

10. DUURZAME ONTWIKKELING

10.1. Basis

10.1.1. Passieve sensibilisatie

Actie DO.1: Passieve sensibilisatie duurzame ontwikkeling

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	EXTERN Er verschenen in 2013 verschillende artikels rond het thema duurzame ontwikkeling in het gemeentelijk informatieblad Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141): - april: Voedselteam + Fair trade brunch - mei: eerlijke handel en duurzaam consumeren + workshop rationeel energiegebruik en ecologische voetafdruk + ecologisch en samen tuinieren (buurttuin) - juni: folder duurzaam consumeren - september: fair trade en bio ontbijt + FairTradeGemeente + Vriend van - oktober: duurzaam en seizoensgebonden consumeren - december: Repair Café Er werd een folder opgemaakt over duurzaam consumeren, met info over fair trade,

	biologische en lokale producten (deze folder werd reeds bezorgd als bijlage bij het MJP 2011). In 2013 werd deze folder verder verspreid via verschillende kanalen (infobalie stadhuis, dienst welzijn, milieudienst, scholen,...) en tijdens verschillende acties (fair trade en bio ontbijt inwoners, fair trade en bio ontbijt personeel, wereldquiz, stand op markt,...). De website bevat info over duurzame ontwikkeling (zie www.mortsel.be/duurzaamheid/3267/default.aspx?_vs=0_N&id=4912) en over het project FairTradeGemeente (zie www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=5783). Over het project FairTradeGemeente in Mortsel wordt gecommuniceerd op de website www.fairtradegemeenten.be. Dit gebeurt door de milieudienst en de dienst welzijn. Er werd via de provincie Antwerpen de posterreeks 'Duurzaam winkelen' met bijhorende blocnotes besteld. De posterreeks bestaat uit 11 posters. Per poster wordt een thema aangesneden: bio, lokaal, seizoensgebonden, fair trade, minder vlees, etc. Bij deze reeks horen blocnotes met een seizoenskalender en praktische tips voor een duurzaam boodschappenlijstje. Dit sensibilisatiemateriaal werd in 2013 verder gebruikt en uitgedeeld tijdens acties zoals het fair trade en bio onbijt voor de inwoners en voor het personeel. Nieuws over of activiteiten ivm duurzame ontwikkeling worden steeds op de nieuwsrubriek en/of de activiteitenkalender van de website www.mortsel.be geplaatst. INTERN Sensibilisatie van het stadspersoneel gebeurt onder andere via het personeelsblad Dubbelpunt. Dubbelpunt wordt verspreid onder het stadspersoneel, het personeel van OCMW Mortsel, het personeel van vzw Sport, het personeel van politiezone MINOS, het onderwijzend personeel van de stadsscholen en alle gepensioneerde personeelsleden. In 2013 verschenen volgende artikels over het thema duurzame ontwikkeling: - februari: Fiesta Latina (eerlijke handel) - april: fair trade en bio fietsontbijt personeel + Voedselteam + fair trade brunch wereldwinkel - mei: fair trade + workshop ecologische voetafdruk - augustus: fair trade en bio ontbijt - oktober: duurzaam en seizoensgebonden consumeren - december: Repair Café

10.2. Onderscheidingsniveau

10.2.1. Duurzaam bouwen en wonen

Actie DO.2: Informatiepunt duurzaam bouwen

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel heeft een 'Infopunt duurzaam en energiezuinig bouwen'. Via dit infopunt wil het stadsbestuur de Mortselaars actief stimuleren en ondersteunen bij het nemen van duurzame bouwmaatregelen. Men kan er terecht voor advies bij bouw- of verbouwplannen: rationeel energie- en waterverbruik, gebruik van duurzame bouwmaterialen, premies van verschillende instanties,... Dit infopunt bevindt zich op de dienst grondgebiedszaken (technische dienst - Neerhoevelaan 50). Men dient op voorhand een afspraak te maken met de milieudienst. Zie ook de website van stad Mortsel: www.mortsel.be/product/1568/default.aspx?_vs=0_N&id=7478 Uiteraard kan men ook permanent terecht bij de milieuambtenaar, duurzaamheidsambtenaar of consulente milieu en ruimtelijke ordening voor allerhande info over duurzaam bouwen en wonen, over alle milieupremies bouwen en verbouwen van stad Mortsel en andere overheden (Eandis, Vlaamse overheid), voor gratis folders en brochures,...

10.2.2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Actie DO.3 Participatieve initiatieven

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2013 werden verschillende acties ondernomen om verschillende doelgroepen in Mortsel actief te benaderen en te betrekken bij het verhaal van maatschappelijk verantwoord ondernemen en consumeren. **- Fair trade en bio ontbijt** (zie bijlages DO.1 en DO.2) Op 29 september namen een 160-tal personen deel aan het fair trade en bio ontbijt, georganiseerd door de stad i.s.m. de lokale Trekkersgroep FairTradeGemeente. Er werd enkel gewerkt met fair trade en biologische producten. De producten werden aangekocht bij lokale handelaars (Wereldwinkel, biowinkel, biobakker, biokramen op de wekelijkse markt). Op dit ontbijt werd verder gesensibiliseerd over fair trade en biologische producten via affiches, banners, placemats, folders, via de producten zelf en via de verdeling van de folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' over Mortsel (reeds als bijlage bezorgd bij het MJP 2011). Over deze actie werd gecommuniceerd via o.a. het stedelijk infoblad Mortsel Info, de stedelijke website, het regionaal blad 't Periodiekske, affiches, flyers, persbericht,... **- Fair trade brunch Oxfam** (zie bijlage DO.1) Op 21 april 2013 organiseerde Oxfam Wereldwinkel Mortsel een fair trade brunch met ondersteuning van de stad Mortsel. Over deze actie werd gecommuniceerd via o.a. het stedelijk infoblad Mortsel Info en de stedelijke website. **- Fair trade en bio fietsontbijt personeel** (zie bijlages DO.3 en DO.4) Naar aanleiding van FairTrade@Work werd op 16 mei een fair trade en bio fietsontbijt georganiseerd. Alle personeelsleden die met de fiets, te voet of met het openbaar vervoer naar het werk kwamen, werden 's ochtends getrakteerd op een ontbijt met fair trade en biologische producten. Er namen ca. 120 werknemers deel. Bedoeling was om de werknemers te sensibiliseren m.b.t. duurzaam consumeren, niet enkel via de producten zelf maar ook via banners, placemats, folders, via de verdeling van de folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' over Mortsel,... Er werd zo veel mogelijk gewerkt met fair trade en biologische producten. Een Mortselse bakkerij bakte speciaal op onze vraag broodjes met biobloem. Ook de andere producten werden aangekocht bij lokale handelaars (Wereldwinkel, biowinkel, biokramen op de wekelijkse markt). Op dit ontbijt werd verder gesensibiliseerd over biologische producten via een banner, folders, en via de verdeling van de Mortselse folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' (reeds als bijlage bezorgd bij het MJP 2011). Over deze actie werd gecommuniceerd via o.a. het stedelijk infoblad Mortsel Info en de stedelijke website. **- Actie seizoensgroenten en duurzaam consumeren** (zie bijlage DO.5) De dienst welzijn en de milieudienst organiseerden in het kader van de 11.11.11-actie 'Ik kook van woede' i.s.m. de 11-groep, de GROS, Transitie Mortsel en de lokale Trekkersgroep FairTradeGemeente op 16 oktober op de openbare markt een actie rond duurzaam consumeren (eerlijke handelsproducten, biologische producten, seizoensgroenten). Er werd gratis seizoensgebonden soep uitgedeeld. Verder werd gesensibiliseerd via verdeling van de Mortselse folder 'Duurzaam consumeren – fair trade, bio, lokaal' (reeds als bijlage bezorgd bij het MJP 2011), seizoenskalenders, recepten... De actie werd aangekondigd in het Mortsels infoblad en op de website. **- Voedselteam** (zie bijlage DO.6) Om duurzaam consumeren (lokaal, bio, eerlijk) te stimuleren, werd in 2013 de opstart van Voedselteams in Mortsel ondersteund door de stad. Er werd na overleg met Voedselteams vzw door de milieudienst een infoavond georganiseerd met bijhorende

	promotie. De duurzaamheidsambtenaar nam deel aan de opstartvergadering. Ondertussen bestaat het Voedselteam uit ca. 40 gezinnen. Het depot bevindt zich in kringloopcentrum Opnieuw & Co te Mortsel. - **Buurttuinen** (zie bijlage DO.7) In 2012 werd in de Oudebaan een buurttuin opgestart als proefproject 'eetbaar groen in de buurt als sociaal bindmiddel' i.s.m. Velt en Transitie Mortsel. Doelstelling was het stimuleren van bewustzijn rond ecologische tuinieren enerzijds en het stimuleren van onderling contact tussen de buurtbewoners anderzijds. Wegens het succes van dit project werd in 2013 besloten verder te onderzoeken welke locaties hier ook voor in aanmerking komen, en werden een aantal locaties vastgelegd. **- Duurzame fietslus** (zie bijlage DO.8) In het kader van het project FairTradeGemeente werd in 2013 beslist om, i.s.m. de provincie Antwerpen, De Natuurvrienden en enkele buurgemeenten een duurzame fietstocht uit te werken. De locaties, gelinkt met fair trade en lokale duurzame productie en consumptie, worden vastgelegd na overleg met verschillende actoren (milieuraad, Natuurpunt, Trekkersgroep FairTradeGemeente, Fietsersbond,...). **- FairTradeGemeente** Mortsel kreeg de titel FairTradeGemeente in 2011. Voor 2012 en 2013 werd deze titel herbevestigd. In de nieuwe BBC (2013) werd het engagement genomen om de titel FairTradeGemeente te behouden en dus blijvend verschillende acties te ondernemen om nog meer actoren in Mortsel te betrekken. In 2013 werden de horeca als prioritaire doelgroep benaderd.
Bijlagen	Bijlage DO.1 Collegebesluit fair trade en bio ontbijt + fair trade brunch Oxfam 2013 Bijlage DO.2 Fair trade en bio ontbijt 2013 - flyer affiche Bijlage DO.3 Collegebesluit fair trade en bio fietsontbijt 2013 Bijlage DO.4 Fair trade en bio fietsontbijt 2013 – flyer Bijlage DO.5 Collegebesluit Soepactie duurzaam consumeren Bijlage DO.6 Collegebesluit Voedselteam Bijlage DO.7 Collegebesluit buurttuinen Bijlage DO.8 Collegebesluit duurzame fietslus

Actie DO.4: Duurzaam aankoopbeleid

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In het college van 24 november 2008 (reeds meegestuurd met het MJP 2010) engageerde het stadbestuur zich om het bestaande duurzaam aankoopbeleid (milieu- en sociale aspecten) te behouden en verder uit te breiden. Het stadsbestuur wil hiermee haar voorbeeldfunctie blijven opnemen en verschillende doelgroepen, zoals burgers, bedrijven en scholen, aanzetten om hetzelfde te doen. In de nieuwe BBC (2013) herbevestigde het stadsbestuur zijn engagement om milieu- en sociaal verantwoorde consumptie en duurzaam materialengebruik te blijven stimuleren en hierbij een voorbeeldrol te blijven opnemen. De stad Mortsel houdt in haar aankoopbeleid naast milieu-aspecten (zie 3.2.1. milieuverantwoord productgebruik) ook rekening met sociale aspecten: - catering: de koffie en het fruitsap dragen standaard het Max Havelaar label De gunningsbesluiten werden reeds bezorgd bij het MJP 2012. De keuze voor de standaard aankoop van fair trade koffie, en bijkomend thee, werd in 2012 (her)bevestigd door een nieuwe gunning geldig voor 2013 en 2014 (collegebesluit reeds toegevoegd aan MJP 2013). Voor verschillende acties (zie DO.3 fair trade en bio ontbijten) werden verschillende fair trade en biologische producten aangekocht (assortiment broodjes en koffiekoeken, kaas en ander beleg, yoghurt, boter, fruit,...). Mortsel kreeg de titel FairTradeGemeente in 2011. Voor 2012 en 2013 werd deze titel herbevestigd. In de nieuwe BBC (2013) werd het engagement genomen om de titel FairTradeGemeente te behouden en dus structureel fairtradeproducten te blijven aankopen.

	- sociale clausule: in de bestekken voor textielophaling en grof huisvuilophaling werd een sociale clausule opgenomen - duurzaam en ethisch beleggen van een deel van de pensioenfondsen

10.2.3. Educatie voor duurzame ontwikkeling

Actie DO.5: Mondiaal vormingsproject Afrikaans Feest

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	De stad organiseerde i.s.m. vzw Djapo het mondiale vormingsproject 'Afrikaans Feest' voor alle leerlingen van het vierde leerjaar van 6 Mortselse basisscholen. Eerlijke handel maakt deel uit van dit project. In dit kader brachten enkele klassen de nacht door in de bibliotheek waar ze 's morgens een fair trade ontbijt kregen met producten van de lokale Wereldwinkel. Elke klas nam deel aan de workshop 'ChocolaFAIRre'. Tijdens dit inleefspel werden de leerlingen Ghanese cacaoboeren die probeerden een goede prijs te krijgen voor hun product. Ze ondervonden zo de voordelen van samenwerken en van eerlijke handel.
Bijlagen	Bijlage DO.9 Collegebesluit Afrikaans Feest 2013

Actie DO.6: Subsidiereglement scholen fair trade en bio

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	In 2010 werd het subsidiereglement afvalpreventie voor de scholen uitgebreid met de subsidie voor aankoop van en sensbilisatie over fair trade en biologische producten. Dit reglement werd goedgekeurd op de gemeenteraad van 22 juni 2010. Het reglement werd reeds als bijlage opgenomen bij het MJP 2011. Uittreksel uit het reglement: "Scholen die producten aankopen met het Max Havelaar fair trade label of producten voor 100% afkomstig uit biologische landbouw (conform EU-verordening 834/2007), en de leerlingen en hun ouders hierover sensibiliseren, ontvangen een toelage van 30% van de kosten van de aangekochte fair trade of biologische producten met een maximum van 1 euro per leerling per schooljaar." In 2013 werden voor de aankoop van en sensibilisatie over biologische en fair trade producten subsidies toegekend aan 6 scholen voor een bedrag van 423,42 euro.
Bijlagen	Bijlage DO.10 Collegebesluit subsidies scholen 2013

Actie DO.7: Iedereen Mondiaal

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Mortsel was in 2013 pilootgemeente voor het project Iedereen Mondiaal. Dit project wil op een ontspannende en laagdrempelige manier mondiale thema's bij de bevolking brengen. Thema's die aan bod komen zijn o.a. eerlijke handel, klimaatproblematiek, recycleren en hergebruik,... Volgende workshops werden door de stad georganiseerd: - 19 september: lancering met uitnodiging aan adviesraden, verenigingen en inwoners om met het project kennis te maken - Tournée Mondial Bierproeverij (over biobieren en impact op het Zuiden) - 20 november: Fairtrade@Home Chocoladeproeverij (Ouderenveertiendaagse) - 3 april 2014: Fairtrade@Home Chocoladeproeverij (cursus jeugddienst)
Bijlagen	Bijlage DO.11 Collegebesluit Iedereen Mondiaal Bijlage DO.12 Folder Iedereen Mondiaal Bijlage DO.13 Lancering Iedereen Mondiaal Mortsel

Actie DO.8: Infoavond rationeel energiegebruik

RAPPORTERING	
Uitgevoerde handelingen	Stad Mortsel organiseerde een workshop rationeel energiegebruik op 30 mei. Deze behandelde verschillende thema's rond duurzaam consumeren en de ecologische voetafdruk. De workshop werd o.a. aangekondigd in de mei-editie van Mortsel Info (zie www.mortsel.be/productgroep/1574/default.aspx?_vs=0_N&id=3942&pg=4141), op de gemeentelijke website (activiteitenkalender en nieuwsrubriek) en via e-mailings.
Bijlagen	Bijlage DO.14 Collegebesluit Workshop rationeel energiegebruik